

A SPORTTURIZMUS LEHETŐSÉGEI A VIDÉKFEJLESZTÉSBEN AZ ÉSZAK-ALFÖLDI RÉGIÓ PÉLDÁJÁN

THE OPPORTUNITIES OF SPORT TOURISM IN RURAL DEVELOPMENT AS SEEN THROUGH THE EXAMPLE OF THE NORTH GREAT PLAINS REGION

DR. VARGÁNÉ DR. CSOBÁN KATALIN PhD, adjunktus

Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar

SERRA GYÖRGY ügyvezető igazgató

DHSE-PMD Vívóklub

Abstract

Rural development as a complex activity, in addition to the economic development, relates to the improvement of the quality of life in the rural communities. It is essential to provide cultural and recreational facilities for the communities in order to maintain a good quality of life. These days developing the sports infrastructure in the rural areas is an important objective subsidized by the government, as well. In some cases it relates not only to the spectator sports but also to the sports which attract less athletes and a lower number of spectators. In our study we aim to explore the role of fencing in the life of rural communities – a sport considered to be a typical sport of the elite. The present research aims to explore how fencing may contribute to a better quality of life for a wide range of people in the rural population on the long run. We focus on the sport infrastructure developments and their impacts on the communities in the Northern Great Plain region, with special emphasis on their potentials in sport tourism development.

1. Bevezetés

Az elmúlt évtizedek gazdasági és társadalmi változásai számos negatív következménnyel jártak hazánk vidéki térségeiben. A széles körben ismert problémák közé tartozik a gazdaság ellehetetlenülése, a nagyarányú munkanélküliség, a szolgáltatások hiánya, az infrastruktúra viszonylagos elmaradottsága, az erősödő elvándorlás, az öregedő korszerkezet. A fejlesztési lehetőségek feltárása, a kitörési pontok megtalálása évek óta fontos feladat nemzeti, regionális és helyi szinten is.

A vidéki térségek problémáira a fenntartható vidékfejlesztés nyújthat sikeres megoldást, melynek jól ismert, valamint innovatív eszközei, módszerei egyaránt vannak. A vidékfejlesztés olyan komplex tevékenység, amely túlmutat a gazdaság elsődleges és kizárólagos fejlesztésén. A gazdaság élénkítésén túl magában foglalja a vidéken élő népesség életminőségének javítását összhangban a vidéki környezet adottságaival, oly módon, hogy a természeti és kulturális erőforrások ne károsodjanak.¹

A lakosság számára optimális életkörülmények megteremtéséhez elengedhetetlen a kulturális és a rekreációs lehetőségek biztosítása is. Napjainkban a vidékfejlesztés célrendszeréhez igazodó sport infrastruktúra-fejlesztések egyre több településen jelennek meg, amely bizonyos esetekben akár alacsonyabb sportolói és szurkolói létszámot vonzó ún. rétegsportokat kiszolgáló létesítményeket is érint.

Tanulmányunkban a Magyarországon eredményes és elismert, ugyanakkor viszonylag kisebb tömegeket megmozgató sportág, a vívás szerepét vizsgáljuk a vidéki közösségek életminőségének javításában. Célkitűzésünk, hogy feltárjuk azokat a lehetőségeket, melyek hozzájárulhatnak a vidékfejlesztés sikeréhez. Kutatásunk középpontjában azok az Észak-alföldi régióban, ezen belül elsősorban Hajdúhadházon megvalósuló fejlesztések állnak, melyek egyrészt a helyi lakosság – így a halmozottan hátrányos helyzetű társadalmi csoportok – szabadidő-eltöltési lehetőségeit gyarapítják a vívósport által, másrészt pedig a turisztikai vonzerőt is képviselő sportrendezvények megszervezésével jelentős gazdasági előnyökkel is járhatnak. Empirikus kutatásunk során a fejlesztések kulcsfontosságú szereplőivel, a hajdúhadházi polgármesterrel, valamint a helyi vívóklub elnökségi tagjaival készítettünk szakértői mélyinterjúkat.

2. A fenntartható vidékfejlesztés dimenziói – az önkormányzatok szerepe

Napjainkra a fenntartható fejlődés elvének érvényesítése, a gazdaság – társadalom – természet érdekeinek figyelembevétele fontos szemponttá vált a vidékfejlesztés során is. A gazdaság fejlesztése, az üzleti befektetések kétségkívül kiemelkedő jelentőségűek, ugyanakkor lényeges, hogy egy térség sikerességét ne csak gazdasági szempontból értékeljük. A természeti környezet állapotának megóvása, a természeti erőforrásokkal való kiegyensúlyozott gazdálkodás, a kulturális sajátosságok megtartása, valamint a helyi társadalom tagjainak jól léte, elégedettsége hasonlóan fontos értéket képvisel. Sikeres vidékfejlesztés nem képzelhető a fiatalok nélkül, mely korcsoport aránya éppen a vidéki térségekben nemritkán csökkenő tendenciát mutat, különösen a jól képzett, felsőfokú végzettséggel rendelkezők esetében.² A vidéki lakosság életminőségének javítása, mint fejlesztési cél maga után vonja az életminőséget szolgáló befektetések növelését, a szabadidős létesítmények építését is – amely kiemelten fontos a fiatalok megtartása érdekében.

A fenntarthatóság követelményeit tiszteletben tartó fejlesztések esetében elengedhetetlen az integratív szemlélet, a szektorokon átvívelő megközelítések alkalmazása, a széleskörű társadalmi támogatottság megszerzése, az alulról jövő kezdeményezések felkarolása, valamint a hosszú távú tervezés. A fenntartható vidékfejlesztésben a helyi szint különösen nagy hangsúlyt kap. A fenntarthatóság globális és hosszú távú cél, ugyanakkor a gyakorlati megvalósítása leginkább kistérségi-helyi szinten kezdődhet. A jól ismert Maslow-i szükséglet-hierarchia modellre utalva megállapítható, hogy a magasabb szintekhez tartozó igények kielégítése, – a közösséghez tartozás, a közösség általi elismerés és az önmegvalósítás elérése – nagyobb valószínűséggel, egyszerűbben történhet meg helyi szinten.

A fenntartható helyi társadalom nem érhető el az esélyegyenlőség feltételeinek javítása, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok integrálása nélkül. Szlávik³ kiemeli, hogy a felnőtt lakosság esetében ennek módja a munkába történő bevonás, míg a fiataloknál a színvonalas oktatás.³ Fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy mindezek mellett a közös szabadidős tevékenységek, így például a közösség minden tagja számára elérhető sporttevékenységek nagymértékben hozzájárulhatnak az integráció sikeréhez. Gyakorlati példák igazolják, hogy a sport az egyéni felemelkedés eszköze is lehet, lehetőség a hátrányos társadalmi helyzet leküzdésére.

A vidékfejlesztésnek sokféle helyi útja lehet, melyeket a helyi gazdasági, társadalmi-kulturális adottságok jelölnek ki.⁴ A sikeres vidékfejlesztés tényezőit vizsgálva megemlítendő, hogy a hazai és nemzetközi szakirodalom szerint az eredményes vidékfejlesztés záloga egy ún. „iránymutató vízió” kialakítása, valamint a fejlesztést irányítani képes, a helyi közösség támogatását bíró karizmatikus vezető.⁵ Az ilyen vezető nemritkán a helyi kormányzat képviselője,

akár egy mintát adó polgármester, aki képes összefogásra, együttműködésre ösztönözni a közösség tagjait. A tanulmányban vizsgált hajdúhadházi példában létezik egy ilyen „vezéregyniség” a polgármester személyében, valamint a helyi önkormányzat által tudatosan kialakított, a fenntarthatóság elveire épülő jövőkép is meghatározó jelentőségű.

A nemzeti, regionális és helyi szintű kormányzatnak kétségtől dönő fontosságú feladatai vannak a fenntartható vidékfejlesztésben, bár szerepvállalásuk mértéke eltérő lehet. A kormányzat felelőssége a fenntarthatóság szempontjából kiemelkedő, hiszen a vállalkozások rövidtávú nyereségérdekeltsége ellentétben áll a környezetvédelem hosszú távú céljaival. Ezen felül a vidéki térségekben rendszerint jelentős a kisvállalkozások részaránya, melyektől – viszonylagos tökeszegénységük miatt – még kevésbé várható el, hogy a környezeti szempontokat a gazdaságiak elé helyezzék üzleti döntéseik során, a piac szétaprózottsága pedig különösen indokoltá teszi a külső, így például a kormányzati koordinációt a fenntarthatóság elérése érdekében.

A fenntartható vidékfejlesztés folyamatában erősíteni kell a helyi közösség együttműködését, a vállalkozói összefogást, melyhez nélkülözhetetlen az önkormányzatok aktív közreműködése.³

A kormányzat szerepvállalását az is indokolja, hogy hatáskörükbe tartozik számos olyan feladat, amely közvetve vagy közvetlenül hatással van a fenntarthatóságra, így például a környezeti és egyéb szabályozás, a földhasználat formáinak eldöntése, a tervezés és stratégiakészítés, az infrastruktúra fejlesztése, stb. A kormányzatok sikerrel befolyásolhatják a gazdasági, társadalmi folyamatokat többek között az oktatás, a marketing, az információszolgáltatás, a különböző témájú tanácsadás, vagy például a magán- és az állami szektor együttműködésének ösztönzése révén.⁶

Kulcsfontosságú a helyi önkormányzatok szerepe, hiszen fejlesztési döntéseik várhatóan helyi érdekeket tükröznek. A települések versenyképességének javítása, a települések arculatának formálása jelentős mértékben függ a helyi döntésektől.⁷ A kormányzatnak mindenekelőtt olyan döntéseket kell hoznia, amelyek befolyásolják a többi érintettet a fenntarthatóság megvalósítása érdekében.

Kiemelt feladat az együttműködés erősítése. A fenntarthatóság elve azt is megköveteli, hogy az érintettek részt vegyenek a stratégiák kialakításában. Ennek biztosítása, az érintettek közötti párbeszéd és az intézkedések koordinálása szintén kormányzati feladat.

Gazdasági szempontból alapvető követelmény a vidéki gazdasági tevékenységek diverzifikációja – fel kell tárni azokat a lehetőségeket, melyek mentén egy térség felemelkedhet. A turizmus, illetve annak különböző altípusainak támogatása különálló célként is gyakran megjelenik a különböző kormányzati szinteken, hiszen ez az ágazat a mezőgazdaság mellett, a vidéki térségek gazdaságának fontos részévé válhat. Az európai országok nemzeti fenntarthatósági stratégiáinak többsége kiemelten támogatja a turizmus fejlesztését a vidéki térségekben.⁸ A turizmus, amellet, hogy a gazdasági, társadalmi fejlődés motorja, ugyanakkor a környezet állapotának megőrzését is szükségessé teszi, hiszen gyakran a természeti környezet önmaga is vonzerőként is szolgál.⁹

A Turizmus Világszervezete a politikai döntéshozók figyelmébe ajánlva határozta meg azt a 12 célt, amelynek elérésére törekednie kell a kormányzatoknak a fejlesztési intézkedéseik meghozatalakor.¹⁰ Mindezek az alapelvek minden típusú desztináció döntéshozói számára fontosak, azonban különös jelentőséggel bírhatnak azokban az esetekben, amikor a turizmus fejlődése még kezdeti szakaszában jár, így a jól előkészített, hosszú távú tervezés révén a bekövetkező hatások menedzselése eredményesebben megvalósítható. A kormányzatoknak ismerniük kell ezeket a célokat, hogy feladataik ellátásakor figyelembe vehessék őket. A célok ismeretében a kormányzat elsődleges feladata, hogy olyan politikai

keretet hozzon létre, amely lehetővé teszi, hogy a fenntarthatóság elvei megvalósulhassanak. A megfelelő politikák, tervezési és menedzsment stratégiák végrehajtása nélkülözhetetlen a negatív hatások csökkentése érdekében minden turizmustípus esetében.¹¹

Ezek a fenntartható turizmussal kapcsolatos célok a következők:

1. Gazdasági életképesség
A turisztikai desztinációk és vállalkozások életképességének és versenyképességének biztosítása, annak érdekében, hogy azok hosszú távon jól működjenek.
2. Helyi prosperitás
A turizmus hozzájárulásának maximalizálása a fogadóközösség gazdasági jólétéhez. A helyben maradó turistaköltés arányának növelése.
3. A foglalkoztatás minősége
A turizmushoz kötődő helyi munkalehetőségek számának és minőségének megerősítése. A bérszínvonal, a munkafeltételek javítása, a diszkriminációmentesség elérése.
4. Társadalmi egyenlőség
A turizmusból származó gazdasági és társadalmi előnyök széleskörű és igazságos elosztása a fogadóközösségben. A szegények számára elérhető lehetőségek, jövedelem és szolgáltatások javítása.
5. Látogatói elégedettség
A látogatók számára biztonságos, elégedettségre okot adó élmény biztosítása. Ez az élmény diszkrimináció nélkül elérhető legyen bárki számára.
6. Helyi ellenőrzés
A helyi közösségek részvételének biztosítása a lakóhelyüket érintő turizmusfejlesztéssel kapcsolatos tervezésben és döntéshozatalban, konzultálva a többi érintettel is.
7. Közösségi jólét
A helyi közösségek életminőségének fenntartása és javítása, az erőforrásokhoz való hozzáférés javítása, a társadalmi kizsákmányolás megakadályozása.
8. Kulturális gazdagság
A fogadó közösségek történelmi örökségének, autentikus kultúrájának, hagyományainak, jellegzetességeinek tisztelete és gazdagítása.
9. Fizikai integritás
A városi illetve a vidéki táj minőségének fenntartása és javítása, valamint a környezet fizikai és vizuális degradációjának megakadályozása.
10. Biológiai diverzitás
A természeti területek, élőhelyek, és a vadon élő élővilág megőrzésének támogatása, a természetkárosítás minimalizálása.
11. Erőforrás hatékonyság
A szűkös és nem megújuló erőforrások használatának minimalizálása a turisztikai létesítmények és szolgáltatások fejlesztése és működtetése során.
12. Környezeti tisztaság
A turizmus által létrejövő levegő-, víz-, és talajszennyezés, hulladéktermelés minimalizálása.

A fejlesztési döntések során központi kérdés annak a meghatározása, hogy mely turisztikai vonzerő legyen a további fejlesztések alapja, milyen attrakciókat hozzanak létre, és a turizmus mely típusainak a fejlesztése váljon elsődlegessé. Ezeket a döntéseket nemritkán a helyi önkormányzatok hozzák meg, mint ahogyan az a cikk további részében bemutatott esettanulmányban is érzékelhető.

3. A sport és a sportturizmus

Tanulmányunkban a sport és a sportturizmus lehetőségeit vizsgáljuk a vidékfejlesztésben egy esettanulmány kapcsán. Sportturizmus alatt minden olyan tevékenységet értünk, amikor emberek egy sporteseményt résztvevőként vagy nézőként felkeresnek, illetve azon üzleti céllal vesznek részt.¹²

A sportturizmus iránti kereslet napjainkban növekvő tendenciát mutat. A sport és fizikai tevékenységek valamint az ezekhez kapcsolódó utazások emelkedő népszerűsége annak is köszönhető, hogy egyre nagyobb igény mutatkozott (különösen a fejlett világban) az egészséges életmód iránt, amely az emberek mindennapi életét alapjaiban változtatta meg. A rendszeres mozgás és sportolás erősödése nagy hatással volt arra is, hogy az utazások során a rekreációs tevékenységek mellett, már fontos szerephez jutottak az életminőség javításával bíró fizikai aktivitások, tevékenységek.¹³

Az egyre növekvő számú, milliőkat megmozgató, nemzeti és nemzetközi sportrendezvények, bajnokságok a keresleti oldalról, míg az ugyancsak megszorodó sportcélokat szolgáló létesítmények, pályák, és múzeumok a kínálati oldalról jelzik a sportolás és az aktív szabadidős fizikai kikapcsolódás iránti igény világszintű növekedését.¹⁴

A sportturizmusban résztvevőket négy megközelítés alapján vizsgálhatjuk, attól függően, hogy a fogyasztók motivációit, viselkedését és igényeit, vagy a kínálat összetételét helyezzük a kutatás középpontjába.¹⁵ A kutatók a földrajzi környezetet, mint az első (térbeli) dimenziót elemezve különbséget tesznek a turisztikai tevékenységek (pl. nyaralás, üdülés, elutazás) és a lakóhely elhagyása nélküli, rekreációs, szabadidős tevékenységek között. A második megközelítés szerint a sporttevékenység típusa alapján megkülönböztethető kategóriák a versenysport (élsport) és tömegsport, illetve amatőr sport. A harmadik csoportosítás a fogyasztók részvételén alapul, így lehet különbséget tenni a (fizikailag) aktív és passzív tevékenységi formák között. A negyedik szempont a turisták motivációira fókuszál. Eszerint az adott sport által generált utazások esetében az attrakciók önmagukban is képesek-e az érdeklődőket egy adott desztinációba vonzani (elsődleges motiváció), míg a másodlagos motivációk azok, amelyek egyedül ugyan nem képesek lakóhelyük elhagyására ösztönözni a turistákat, de erőteljesen hozzájárulnak a turisztikai kínálat bővítéséhez, a komplex turisztikai termék létrejöttéhez, és az arra alapozott élményszerzéshez.¹³ Mindezek a megközelítések arra utalnak, hogy a sportturizmus piaca olyan speciális piac, amely számos részipiaci szegmensből áll. Ezek a szegmensek, többek között jelentős eltérést mutatnak fizikai aktivitásukban, motivációikban, valamint a költségi hajlandóságuk mértékében és költségük szerkezetében is.^{16, 17, 18}

A sportturizmus előmozdítása számos esetben helyi és nemzeti szintű stratégiai célként jelenik meg, mind hazánkban, mind pedig világszerte. Ugyanakkor a fejlesztések hosszú távú eredményessége, gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatósága szempontjából döntő fontosságú kérdés, hogy milyen sportágakra, milyen piaci szegmensekre és milyen típusú sportrendezvényekre épüljön egy fejlesztési terv.

A sportrendezvények típusainak spektruma rendkívül széles. Közülük a legismertebbek jelentős számú közönséget vonzanak, míg a részt vevő sportolók száma viszonylag alacsony, ilyen pl. az Olimpia, a Labdarúgó VB, vagy a Forma 1. Ezeknek a mega-rendezvényeknek a látogatóit különféle motivációk ösztönözhetik a részvételre, amely lehet az ősziinte rajongás a sportág és annak kiemelkedő képviselői iránt, de lehet az divat, vagy éppen hagyomány és nemzeti büszkeség is. Bizonyos versenyeken, különösen a nem látványssportok esetében a versenyzők és a nézők, illetve kísérők aránya akár közel azonos is lehet. Más rendezvényeken, sportversenyeken igen jelentős számú aktív sportoló jelenik

meg, míg a szurkolók száma lényegesen kevesebb; ilyen események például a maratoni futóversenyek.

A mega-sportrendezvények jogáért rendszerint komoly versengés folyik a nemzetek között, nemcsak azok várható gazdasági haszna, hanem országimázs-építő szerepe miatt is. Az utóbbi években felerősödtek azonban azok a hangok, amelyek megkérdőjelezzik ezeknek a nagyszabású rendezvényeknek a pozitív hatásait. A nemzetközi szakirodalomban egyre több tanulmány jelenik meg arról, hogy a kisebb léptékű sportrendezvények hatásai nagy valószínűséggel hosszú távon is pozitívak, így jobban megfelelnek a fenntartható turizmus alapelveinek. A kisebb, de évente több alkalommal ismétlődő sportrendezvények rendszerint megbízhatóbb, kiegyensúlyozottabb látogatószámot jelentenek az év során, a már meglévő infrastruktúrát hasznosítják, igazodnak a helyi közösség nagyságához, és viszonylag kevés állami befektetést tesznek szükségessé.¹⁹

A kisebb sportrendezvények résztvevőivel kapcsolatban is tanulságos eredményekkel szolgált néhány nemzetközi felmérés. Így például megállapítást nyert, hogy minél fiatalabb egy sportoló, annál többen kísérik el a versenyekre, valamint a női sportolókkal rendszerint szintén többen utaznak.²⁰ Ez alapján a fiatalok, illetve női sportolók számára rendezett sportversenyek különösen előnyös lehetnek a sportturizmus szempontjából.

A vizsgált sportág, a vívás turisztikai jelentősége szempontjából különösen fontosak a kisebb léptékű rendezvények, hiszen a vívóversenyek általában viszonylag kevés számú nézőközönséget vonzanak, ugyanakkor a versenyzők, edzők és kísérő családtagok részvétele a sportrendezvényeken csaknem folyamatos, egész évben ismétlődő utazásokat jelent. A következőkben ezért a kisebb léptékű sportversenyek néhány gazdasági, társadalmi és környezeti hatására térek ki, a fenntarthatóság három dimenziója szerint.²¹

A kisebb léptékű rendezvények gazdasági hatásai nagyságrendjükben nem mérhetők a mega-sportrendezvényekéhez, ugyanakkor a helyi közösség számára jelentős jövedelemforrást biztosítanak, különösen a szálláshelyek, vendéglátóhelyek, valamint más kiskereskedelmi vállalkozások esetében. A kisebb, de az év során rendszeresen megtartott sportrendezvények egy viszonylag állandó nagyságú turistaszámot, és így a helyi vállalkozások számára kiszámítható, biztos bevételi forrást jelentenek.

Társadalmi szempontból különösen jelentősek a sportrendezvényeknek a helyi közösség életminőségére gyakorolt hatásai. Míg a mega-rendezvények nemritkán ellenérzést váltanak ki a helyi lakosságból az általuk okozott zsúfoltság és egyéb kellemetlenségek miatt, addig a kisebb rendezvényeket általában szívesen fogadja helyi közösség. A helyi lakosok számához mérten arányos sportrendezvények erősíthetik is a közösségi érzést, a lakosok büszkeségét a lakóhelyükkel kapcsolatban. A helyi önkéntesek részvétele a sportesemény megszervezésében és lebonyolításában, illetve a már meglévő, a helyi közösség számára is nyitott sportlétesítmények használata különösen erősítheti a pozitív társadalmi hatásokat.

Végül a kisebb sportrendezvények környezeti hatásai többnyire hatékonyabban kezelhetők, mint a nagyobb látogatószámot vonzó, így zsúfoltsággal, közlekedési problémákkal, levegő- és zajszennyezéssel, járó mega-rendezvényeké. A már meglévő infrastruktúra használata, a helyi közösség méreteihez viszonyítva arányos látogatószám a tapasztalatok szerint nem okoz visszafordíthatatlan károsodást a természeti környezetben, ugyanakkor további vizsgálatok lehetnek szükségesek ennek a bizonyítására.²²

3. A vívósport fejlesztése az Észak-alföldi régióban és Hajdúhadházon

Napjainkban a vidékfejlesztés célrendszeréhez igazodó sport infrastruktúra-fejlesztések egyre több településen jelennek meg az Észak-alföldi régióban. A sport gyakorlása alapvető emberi jog, a rendszeres edzés fejleszti az erőnlétet és személyiséget is, ezért a sportnak jelentős hatása van az egyén szocializációjára is. Magyarországon a történelmileg kialakult intézményrendszerbe folyamatosan ágyazódott be a sport, és hazánk 2004-es Európai Unió csatlakozása olyan folyamatokat indított el, ami az esélyegyenlőség kialakulását eredményezte ebben az intézményrendszerben is, így hatva nemcsak a fogyatékosok, hanem az épek szocializációjára is.

Az olimpiai mozgalom is célként jelöli meg, hogy mindenki megkülönböztetés nélkül mozgasson, és a sporton keresztül nevelje az ifjúságot egy békés jobb világ megteremtése érdekében. Ilyen módon nem különböztethető meg egyetlen személy sem, aki a többségi társadalom normáitól akár pozitív akár negatív irányban eltér. A pozitív normaszegés egyik példája lehet a hátrányos helyzetűek köre, mint a társadalmi normától eltérő egyének csoportja.

Jelen tanulmány a vívósportra irányul, melyet a régióban a debreceni székhelyű DHSE-PMD Vívóklub képvisel. A Klub a régió településeinek önkormányzataival, helyi vállalkozókkal és a lakosság képviselőivel egyeztetve stratégiai tervet alkotott, mely a hosszú távú sport- és sportturisztikai fejlesztések alapját képezik. Az új stratégiai terv szerint egy hármas, egymásra épülő fejlesztési program lett kidolgozva, melynek fő célkitűzése a tömegesítés, emellett a tehetségkutatás és a tehetségek fejlesztése.

Fülöp Gyula program: A program célja a vívás megismertetése, megszerettetése széles tömegekkel. Általános iskolai vívó testnevelés órák és szakkörök szervezése Debrecenben és Hajdú-Bihar Megyében.

Ferenczy Pál program: Tehetséges utánpótláskorú fiatalok kiválogatása, kiemelt képzése és versenyeztetése.

Békessy Béla program: A program célja a nemzetközi szintet elérő versenyzők kiemelt képzése, versenyeztetése, civil életre történő felkészítése.

1. táblázat. Iskolai vívásoktatás Debrecen vonzáskörzetében
Table 1. Fencing trainings in primary schools in the vicinity of Debrecen

Intézmény	Intézmény típus	Létszám	Oktatási forma	Fegyver
Mikepércsi Hunyadi János Általános Iskola	általános iskola	60 fő	mindennapos testnevelés	műanyag tör
Földi János Kéttannyelvű Általános Iskola (Hajdúhadház)	általános iskola	80 fő	mindennapos testnevelés	Műanyag tör és párbajtőr
Szent Mihály Görög katolikus Általános Iskola (Nyíradony)	általános iskola	100 fő	testnevelés	Műanyag tör
Újfehértói Református Általános Iskola és Óvoda	általános iskola	64 fő	testnevelés	Műanyag tör
I. Rákóczi György Gimnázium és Szakközépiskola (Derecske)	szakközépiskola	50 fő	testnevelés	kard

Forrás: Saját adatgyűjtés és szerkesztés

Ebből a háromlépcsős programból, a vidékfejlesztés szempontjából a Fülöp Gyula programot érdemes kiemelni. A Fülöp Gyula program célja a vívás megszerettetése széles tömegekkel, általános iskolai vívó testnevelés órák és szakkörök szervezése nemcsak Debrecenben, hanem az

egész régióban. A klub távlati célja az, hogy a régió minden városának minden általános iskolájában, testnevelés óra keretei között megkezdődjön a vívás oktatása, minden érintett iskolában létrejöjjön a vívósakkör, valamint, hogy kialakuljon egy területi diákolimpiai versenyrendszer. A fejlesztési program részeként Debrecenen kívül a klub jelenleg 5 városban tart vívásoktatást (Derecske, Hajdúhadház, Nyíradony, Mikepércs, Újfehértó). (1. táblázat)

Hajdúhadház

Hajdúhadház az Észak-alföldi régióban, Hajdú-Bihar megye északi részén található, a 4-es főközlekedési út mellett, Debrecenről 18 km-re északra, míg Nyíregyházától 30 km-re délre fekszik. A város a Hajdúhadházi Kistérség központja, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye határán található. A településen jelentős számban él roma lakosság, becslések alapján a lakosság 20%-a. A munkanélküliséget illetően megállapítható, hogy a településen az országos, régiós, megyei és kistérségi átlagot jóval meghaladó a munkanélküliség. Az álláskeresők között az alacsony végzettségűek részaránya kiugróan magas, amely tovább nehezíti a probléma kezelését. Az életkorukat tekintve 2007. évtől nagymértékben emelkedett a fiatal korosztály részaránya az álláskeresők között. Mivel a lakónépesség kismértékben folyamatosan csökken, a város önkormányzatának célja, hogy a település népességmegtartó képességét folyamatosan javítsa.

Az önkormányzat kiemelt célja, hogy olyan intézkedéseket fogalmazzon meg, amelyek megakadályozzák a településről történő elvándorlást és vonzóvá teszik a lakosság számára a várost. Ennek érdekében elkészítették a város Integrált Városfejlesztési Stratégiáját, mely egyértelmű, pozitív jövőképet fogalmaz meg. Az utóbbi évek uniós pályázati forrásai számos lehetőséget biztosítottak különböző beruházásokra, így például az egészségügyi alapellátások fejlesztésére, óvoda- és bölcsődeépítésre, energetikai beruházásokra, gyűjtőút fejlesztésére, bel- és külterületi vízrendezésre, melyeket a jövőben várhatóan további fejlesztések fognak követni.²³

A fejlesztések társadalmi hatása a helyi lakosság kötődésének és büszkeségének erősödésében is tetten érhető. Hajdúhadházzal napjainkban a rendezvények és az előremutató programok miatt hallhat a nyilvánosság. (Hajdúhadház hazavár, Káposztás napok, szüreti bál, Hadháztáji termékek, állatvásár, csárda felújítása, lovas polgárőrség)

Hajdúhadházon legnagyobb részt a Hajdúvítez Kulturális és Sport Egyesület szervezi a helyi sportéletet. A kulturális- és sportegyesület elsődleges célja a tagok részére a rendszeres sportolás, testedzés biztosítása, az ilyen igények felkeltése, szervezett formában, valamint a helyi kulturális ismeretek terjesztése, illetve kulturális események támogatása. A magyar nemzeti múlt és kultúra teljességének gazdagítása szülővárosunk, Hajdúhadház helytörténeti értékeinek és hajdú hagyományainak feltárása és megővése révén. Hajdúhadház lakosságának ezen értékek megbecsülésére és megőrzésére ösztönzése.

A labdás sportágakon túl (labdarúgás, kosárlabda), az egyesület törekszik a tradicionális magyar sportágakat megszerettetni a fiatalokkal (íjászat, lovaglás, vívás). Ezen kívül a DVSC szervezésében ökölvívó edzések is látogathatók.

Hajdúhadházon korábban a régi iskolai tornatermeken túl, csak egy füves focipálya állt a sportolni vágyók rendelkezésre, míg az utóbbi években különböző EU-s forrásoknak köszönhetően számos beruházás és ezen belül sport beruházás valósulhatott meg: szabadtéri műfüves és füves labdarugó pálya, szabadtéri kosárpálya, kondipark, vívóterem és megépült a Bocskai István két tanítási nyelvű általános iskolájának egy új 3 részre osztható tornaterme, konditeremmel és táncteremmel.

2012 szeptemberétől Hajdúhadház város önkormányzatával kötött megállapodás alapján a debreceni Vívóklub szakmai felügyelete mellett a hajdúhadházi általános iskola kere-

tei között több, mint 500 fiatal ismerhet meg napi szinten a vívás alapjait. Ebben a formában a harmadik és negyedik és ötödik osztályos diákok vívhattak szakkör jelleggel.

Az EU-s pályázati forrásoknak köszönhetően, lehetőség nyílt Hajdúhadház egyik város rehabilitációs projektje keretein belül egy akadálymentes vívóterem építésére. A vívóterem tervezési munkálatai a Békessy Béla Vívócentrummal közösen történt. A terem a 2014. októberi alapköveteléstől kevesebb, mint egy év alatt épült meg és 2015. szeptember 26-án került átadásra.

Az új 6 pástos vívóterem átadásának köszönhetően 2015 szeptemberétől elindultak a klub jellegű, magasabb színvonalú edzések. Az edzések nyitottak, havi tagdíj ellenében bárki látogathatja, a hét minden napján. A vívóterem átadása óta a napi edzéseken túl már vendégül látta a Magyar Veterán Válogatott edzőtáborát, illetve egy regionális „törpici” gyermekversenyt is. Az edzőtáborra egész Magyarországról és Romániából érkeztek, a gyerekeknek szervezett vívóverseny résztvevői pedig főleg a kelet magyarországi klubok voltak, de érkeztek Romániából és Ukrajnából is.

Az eddigi legjelentősebb vívó verseny Hajdúhadházon a 2015 novemberében megrendezett nemzetközi Olimpici Grand Prix volt. Ez a verseny a már 10 éves Olimpici versenysorozat első állomása volt. A 3 napos rendezvényen 6 nemzet 566 versenyzője lépett pástra. (Az idén 10 éves Olimpici Grand Prix versenysorozat korábban megrendezésre került Derecskén, Hajdúhadházon és Nyíradonyban is.)

Ebben a szezonban, Hajdúhadházon, 566 induló, és hozzávetőlegesen 100 kísérő vett részt ezen a 3 napos rendezvényen. Mivel ezekre a rendezvényekre többségben magasabb jövedelemmel rendelkező családok érkeznek, a költségi hajlandóság a felmérések szerint az átlagosnál magasabb.

Mivel Hajdúhadházon csupán egyetlen kereskedelmi szálláshely található, így a turizmus szempontjából kiaknázatlannak tűnhet a rendezvény. Az összes férőhely száma 23 fő (15 felnőtt, 8 gyermek). A kistérségben eltöltött vendégéjszakák száma jelenleg még rendkívül alacsony, Hajdúhadházon 2012-ben 15 éj volt. A turizmus, kereskedelmi szálláshely hiányában a településen nem jelentős, azonban Hajdúhadház számos természeti és történelmi értékekkel rendelkezik, kistérségi és megyei vonatkozású rendezvényei vannak. A település szomszédságában levő Téglás és Bocskai kert turisztikai kínálatát tekintve, már kedvezőbb képet kapunk, mivel ezek a települések több vendéglátóhellyel is rendelkeznek. Bár Hajdúhadházon hiányoznak a kereskedelmi szálláshelyek és a vendéglátó egységek, de ma már a sportrendezvényeknek is köszönhetően folyamatosan nő a kereslet.

A felmérések, a polgármester valamint a helyi szervezetek pozitív visszajelzései alapján egyértelművé vált, hogy a rendezvény nagyban elősegítette a hajdúhadházi vívás helyi népszerűségének erősítését. A versenyen már hajdúhadházi vívók is megméretették magukat. Jelentős pozitív hatás, hogy csökkent a vívótársadalom részéről érezhető előítélet a hadházi versenyhelyszínnel valamint a hadházi vívással kapcsolatban is.

Következtetések

Társadalmi szempontból különösen jelentősek a sportrendezvényeknek a helyi közösség életminőségére gyakorolt hatásai. A helyi lakosok számára a sportrendezvények erősítik a közösségi érzést, legfőképp, ha részt vesznek benne, mint szervezők, sportolók vagy önkéntesek. Míg a mega-rendezvények nemritkán ellenérzést váltanak ki a helyi lakosságból az általuk okozott zsúfoltság és egyéb kellemetlenségek miatt, addig a kisebb rendezvényeket általában szívesen fogadja helyi közösség. A helyi lakosok számára mérten

arányos sportrendezvények erősíthetik is a közösségi érzést, a lakosok büszkeségét a lakóhelyükkel kapcsolatban. A helyi önkéntesek részvétele a sportesemény megszervezésében és lebonyolításában, illetve a már meglévő, a helyi közösség számára is nyitott sportlétesítmények használata különösen erősíthetik a pozitív társadalmi hatásokat.

A kisebb léptékű rendezvények gazdasági hatásai nagyságrendjükben nem mérhetők a mega-sportrendezvényekéhez, ugyanakkor a helyi közösség számára jelentős jövedelemforrást biztosítanak, különösen a szálláshelyek, vendéglátóhelyek, valamint más kiskereskedelmi vállalkozások esetében. A kisebb, de az év során rendszeresen megtartott sportrendezvények egy viszonylag állandó nagyságú turistaszámot, és így a helyi vállalkozások számára kiszámítható, biztos bevételi forrást jelentenek. Hajdúhadház esetében is egyértelműen látszik, hogy, amennyiben rendelkezésre áll a megfelelő infrastruktúra, úgy a rendezvényeknek köszönhetően növekedésnek indulhat a sportturizmus fejlődése is.

Jegyzetek

1. Szakál Ferenc (1999): A hazai vidékfejlesztés rendszerének EU-konform átalakítási lehetőségei I: A vidékfejlesztés szervezési és ökonómiai problémái, a mezőgazdasági és a vidékfejlesztési politika összefüggései. Zöld Belépő – EU Csatlakozásunk környezeti szempontú vizsgálata, Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és természetvédelem tématerület. 70. szám BKE Környezetgazdaságtani és technológiai tanszék 105. old.
2. Karcagi-Kováts Andra–Katona Kovács Judit (2012): Factors of population decline in rural areas and answers given in EU member states' strategies. *Studies in Agricultural Economics* 114 (2012) 49–56. old.
3. Szilávik János (2014): Fenntartható Gazdálkodás. CompLex Kiadó. Budapest. 273 old.
4. Van der Ploeg J. D. (1992): The reconstitution of locality. In: Marsden T.–Lowe P.–Whatsmore S. (szerk.). *Labour and Locality*. London: David Fulton. idézi Bodorkós Barbara (2010): Társadalmi részvétel a fenntartható vidékfejlesztésben: A részvételi akciókutatás lehetőségei. Doktori (Ph.D.) értekezés. Szent István Egyetem. Gödöllő.
5. Luda Szilvia (2012): Vidékfejlesztés integrált személetben Agrárvállalkozói életutak és értékrendek. PhD értekezés. Budapesti Corvinus Egyetem. Budapest. 338. old.
6. Hall, C. M. (1999): Rethinking collaboration and partnership: A public policy perspective. *Journal of Sustainable Tourism*. Volume 7. Issue 3. pp. 274–289.
7. Enyedi György (1996): Regionális folyamatok Magyarországon. Budapest. 78–130. old.
8. Karcagi-Kováts Andrea–Odor Kinga–Kuti István (2009): The Problem of Rural Exodus into the National Sustainable Development Strategies and National Rural Development Plans of EU Members, *Proceedings of the Fourth International Scientific Conference „Rural Development 2009 – transition towards sustainability”*, 15–17 October, 2009, Lithuanian University of Agriculture, Akademija, Kaunas region, Lithuania, 208–213. old. (ISSN 1822-3230)
9. Simpson, M.C. (2008): Community Benefit Tourism Initiatives – A conceptual oxymoron? *Tourism Management*. Volume 29. Issue 1. 1–18. old.
10. WTO – UNEP (2005): *Making Tourism More Sustainable: A Guide for Policy Makers*. WTO, Madrid 210. old.
11. Vargáné Csobán Katalin (2010): A fenntartható turizmus vidékfejlesztési összefüggései. Doktori (PhD) értekezés. Debreceni Egyetem. Debrecen. 153. old.
12. Hinch T.–Higham J. E. S. (2011): *Sport Tourism Development Channel View Publication* 258. old.
13. Kiss Róbert–Rázt Tamara (2007): Golf és turizmus – a magyarországi golfpályák összehasonlító elemzése. In.: Lőrincz, I. (szerk.): *Apáczai Napok 2006 – „Hagyomány és Fejlődés” Nemzetközi Tudományos Konferencia Tanulmánykötet I. Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar, Győr. 347–364. old.*

14. Aubert Antal (2011): Turizmus trendek és térszerkezet Magyarországon. Publikon Kiadó. Pécs. 143. old.
15. Puczkó László–Rátz Tamara (1998): A turizmus hatásai. Aula Kiadó. Budapest. 490. old.
16. Bull C.–Weed M. E. (1999): Niche markets and small island tourism. The development of sports tourism in Malta. *Managing Leisure* 4 (3). 142–155. old.
17. Chalip L. (2001): Sport tourism: Capitalising on the linkage. In D. Kluka–G. Shilling (eds) *Perspectives: The Business of Sport* Oxford. Meyer and Meyer 77–89. p.
18. Hinch T.–Higham J. E. S. (2011): *Sport Tourism Development Channel View Publication* p. 258.
19. Higham J. (1999): Commentary – Sport as an avenue of tourism development: An analysis of the positive and negative impacts of sport tourism. *Current Issues in Tourism*, 2(1), 82–90. old.
20. Schumacher D. (2007): The sports event travel market... Getting your share. Paper presented at the National Recreation and Parks Association Congress.
21. Vargáné Csobán Katalin–Serra György (2014): The role of small-scale sports events in developing sustainable sport tourism – a case study of fencing APSTRACT: *Applied Studies in Agribusiness and Commerce* Volume 08, Number 4 17–22. old. ISSN 1789-7874
22. Gibson H. J.–K. Kaplanidou–S. J. Kang (2012): Small-scale event sport tourism: A case study in sustainable tourism. *Sport Management Review* 15 (2012) 160–170. old.
23. Hajdúhadház Városának Integrált Városfejlesztési Stratégiája (2013) <http://www.hajduhadhaz.hu/doku/Integr%C3%A1lt%20V%C3%A1rosfejleszt%C3%A9si%20Strat%C3%A9gia%20Hajd%C3%BAhadh%C3%A1z.pdf> Letöltés ideje: 2015. 11. 02

Felhasznált irodalom

- Aubert Antal (2011): Turizmus trendek és térszerkezet Magyarországon. Publikon Kiadó. Pécs. 143. old.
- Bull C.–Weed M. E. (1999): Niche markets and small island tourism. The development of sports tourism in Malta. *Managing Leisure* 4 (3). 142–155. old.
- Chalip L. (2001): Sport tourism: Capitalising on the linkage. In D. Kluka–G. Shilling (eds) *Perspectives: The Business of Sport* Oxford. Meyer and Meyer 77–89. p.
- Enyedi György (1996): Regionális folyamatok Magyarországon. Budapest. 78–130. old.
- Gibson H. J.–K. Kaplanidou–S. J. Kang (2012): Small-scale event sport tourism: A case study in sustainable tourism. *Sport Management Review* 15 (2012) 160–170. old.
- Hajdúhadház Városának Integrált Városfejlesztési Stratégiája (2013) <http://www.hajduhadhaz.hu/doku/Integr%C3%A1lt%20V%C3%A1rosfejleszt%C3%A9si%20Strat%C3%A9gia%20Hajd%C3%BAhadh%C3%A1z.pdf> Letöltés ideje: 2015. 11.02
- Hall, C. M. (1999): Rethinking collaboration and partnership: A public policy perspective. *Journal of Sustainable Tourism*. Volume 7. Issue 3. pp. 274–289.
- Higham J. (1999): Commentary – Sport as an avenue of tourism development: An analysis of the positive and negative impacts of sport tourism. *Current Issues in Tourism*, 2(1), 82–90. old.
- Hinch T.–Higham J. E. S. (2011): *Sport Tourism Development Channel View Publication* 258. old.
- Hinch T.–Higham J. E. S. (2011): *Sport Tourism Development Channel View Publication* p. 258.
- Karcagi-Kováts Andra–Katona Kovács Judit (2012): Factors of population decline in rural areas and answers given in EU member states' strategies. *Studies in Agricultural Economics* 114 (2012) 49–56 old.
- Karcagi-Kováts Andrea–Odor Kinga–Kuti István (2009): The Problem of Rural Exodus in the National Sustainable Development Strategies and National Rural Development Plans of EU Members, *Proceedings of the Fourth International Scientific Conference „Rural Development 2009 – transition towards sustainability”*, 15–17 October, 2009, Lithuanian University of Agriculture, Akademija, Kaunas region, Lithuania, 208–213. old. (ISSN 1822-3230)
- Kiss Róbert–Rátz Tamara (2007): Golf és turizmus – a magyarországi golfpályák összehasonlító elemzése. In: Lőrincz, I. (szerk.): *Apáczai Napok 2006 – „Hagyomány és Fejlődés” Nemzetközi*

- zi Tudományos Konferencia Tanulmánykötet I. Nyugat-Magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar, Győr. 347–364. old.
- Luda Szilvia (2012): Vidékfejlesztés integrált személetben Agrárvállalkozói életutak és értékrendek. PhD értekezés. Budapesti Corvinus Egyetem. Budapest. 338. old.
- Puczko László–Rátz Tamara (1998): A turizmus hatásai. Aula Kiadó. Budapest. 490. old.
- Schumacher D. (2007): The sports event travel market... Getting your share. Paper presented at the National Recreation and Parks Association Congress.
- Simpson, M.C. (2008): Community Benefit Tourism Initiatives – A conceptual oxymoron? Tourism Management. Volume 29. Issue 1. 1–18. old.
- Szakál Ferenc (1999): A hazai vidékfejlesztés rendszerének EU-konform átalakítási lehetőségei I: A vidékfejlesztés szervezési és ökonomiai problémái, a mezőgazdasági és a vidékfejlesztési politika összefüggései. Zöld Belépő – EU Csatlakozásunk környezeti szempontú vizsgálata, Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és természetvédelem tématerület. 70. szám BKE Környezetgazdaságtani és technológiai tanszék 105. old.
- Szlávik János (2014): Fenntartható Gazdálkodás. CompLex Kiadó. Budapest. 273 old.
- Társadalmi részvétel a fenntartható vidékfejlesztésben: A részvételi akciókutatás lehetőségei. Doktori (PhD.) értekezés. Szent István Egyetem. Gödöllő.
- Van der Ploeg J. D. (1992): The reconstitution of locality. In: Marsden T.–Lowe P.–Whatsmore S. (szerk.). Labour and Locality. London: David Fulton. idézi Bodorkós Barbara.
- Vargáné Csobán Katalin–Serra György (2014): The role of small-scale sports events in developing sustainable sport tourism – a case study of fencing APSTRACT: Applied Studies in Agribusiness and Commerce Volume 08, Number 4 17–22. old. ISSN 1789-7874
- Vargáné Csobán Katalin (2010): A fenntartható turizmus vidékfejlesztési összefüggései. Doktori (PhD) értekezés. Debreceni Egyetem. Debrecen. 153. old.
- WTO – UNEP (2005): Making Tourism More Sustainable: A Guide for Policy Makers. WTO, Madrid 210. old.